

Soru-Cevap

Soru:

a- İnsanlar, belli nedenlerden dolayı kan bankalarına kan bağışında bulunuyorlar. Kan bankaları da bu kanları test ediliyorlar ve temizse başka hastalarda kullanıyorlar. Kirli olup hepatit ve aids gibi virüsler taşıyorsa bu hastalıklı kanlar imha ediliyor.

Şu anda bizler, laboratuvarlarımızda deneyler yapmak için bu kirli kanlara ihtiyaç duyuyoruz. Kan bankalarından bu kanları ücretsiz olarak almamız ve bunlar üzerinde deneyler yapmamız sonra da bunlardan arta kalanları hiçbir kimseye ve çevreye zarar vermeyecek şekilde sağlıklı olarak imha etmemiz caiz midir?

b- Bazı zamanlar kan içerisindeki virüsleri mali açıdan külfetli ve karmaşık bilimsel yöntemlerle ayrıştırıyoruz. Böylece tamamen saf virüsler elde ederek bunların bir kısmını reaktiflerin üretiminde bilimsel araştırmaları geliştirmek için laboratuvarlarımızda kullanıyoruz ve geri kalan kısmını başka laboratuvarlara satıyoruz. Saf virüs elde edemememiz durumunda ise başka laboratuvarlardan saf virüs alıyoruz.

Bu amaçla bu virüsleri almak ve satmak caiz midir?

Cevap:

Cevaptan önce aşağıdaki hususları açıklarız:

1- Kan necistir ve haramdır.

İnsan kanının necis olduğunun deliline gelince; el-Buhari ve Muslim, Esmâ [RadyAllahu Anhâ]'den şöyle dediğini rivayet ettikleri şu hadistir:

: "Bir kadın Nebi [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'e gelerek şöyle dedi: "Bizden birisinin elbisesine hayız kanı bulaştığında onu ne yapsın?" Buyurdu ki: **"Onu kazır sonra elleriyle çitiler, sonra yıkar sonra onunla salah kılar."** Kadının salah kılmadan önce onu yıkamakla emredilmiş olması kanın necis olduğunun delilidir.

Kanı yemenin ve içmenin haram olmasının deliline gelince; Allahuteala'nın şu kavlidir:

"Ölü, kan ve domuz eti size haram kılınmıştır." [el-Mâide 3] Ve şu kavlidir:

"De ki: Bana vahyolunanda, ölü eti veya akıtılmış kan yahut domuz eti -ki pisliğin kendisidir- ya da günah işlenerek Allah'tan başkası adına kesilmiş bir hayvandan başka, yiyecek kimseye haram kılınmış bir şey bulamıyorum. Başkasına zarar vermemek ve sınırı aşmamak üzere kim (bunlardan) yemek zorunda kalırsa bilsin ki Rabbin bağışlayan ve esirgeyendir." [el-Enâm 145]

2- Necis ve haram olan bir şeyden faydalanmak haramdır. Bunun delillerinden bazıları şunlardır:

- El-Buhari, Cabir İbn-u Abdullah [RadyAllahu Anhumâ]'dan Resulullah [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'in Mekke'de iken fetih yılında şöyle derken işittiğini tahrir etti:

"Allah ve resulü, içkinin, ölü ve domuz etinin ve putların alış-verişini haram kıldı."

Bunun üzerine denildi ki: "Ey Allah'ın resulü! Ölmüş hayvanların iç yağı hakkında ne buyurursunuz? Zira onunla gemiler yağlanmakta, derilere sürülmekte ve insanlar aydınlanmaktadır." Buyurdu ki: **"Hayır o haramdır."** Sonra bu sırada şöyle buyurdu: **"Allah**

Yahudileri katletsin. Allah, hayvanların iç yağını haram kıldığı halde onu süsleyip sattılar ve parasını yediler."

- Taberi, Tehzib-ul Âsar'da Cabir'den Resulullah [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'in şöyle buyurduğunu rivayet etti: **"Ölü etinden hiçbir şekilde faydalanmayın."**

- Ebî Davud'un İbn-u Abbas'tan rivayet ettiği hadiste geçtiği üzere ölü hayvanın derisi bu haramlıktan istisna edilmiştir. Müsedded ve Vehb, Meymune'nin şöyle dediğini söylediler: "Mevlamıza zekat mallarından bir koyun hediye edildi ve öldü. Derken Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem, ona rastladı ve buyurdu ki:

"Derisini tabaklayıp ondan faydalansaydınız ya?" Dediler ki: "Ey Allah'ın resulü! O ölüdür." Buyurdu ki: **"Ölünün sadece yenmesi haram kılınmıştır."**

- El-Buhari, Cabir İbn-u Abdullah [RadyAllahu Anhumâ]'dan Resulullah [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'in Mekke'de iken fetih yılında şöyle derken işittiğini tahrir etti:

"Allah ve resulü, içkinin alış-verişini haram kıldı."

- Aynı şekilde el-Buhari, Enes [RadyAllahu Anh]'den şu hadisi tahrir etti: Ebî Talha'nın evinde insanların sâkisi idim ve o zamanki içkileri hurmadan yapılmış bir içkiydi. Bunun üzerine Resulullah [Sallallahu Aleyhi ve Sellem], bir münadinin şöyle nidada bulunmasını emretti:

"Dikkat edin! İçki haram kılınmıştır." Enes dedi ki: "Ebu Talha bana, "Çık ve onu dök" dedi. Ben de çıktım ve onu döktüm. Böylece Medine sokaklarında (sel gibi içki) aktı."

- Ebu Davud, Ebi Hurayra'dan Resul [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'in şöyle buyurduğunu tahrir etti:

"Allah, içkiyi ve parasını, ölü etini ve parasını, domuz etini ve parasını haram kıldı."

3- Tedavi, bu haramlıktan istisna edilir. Zira haram ve necis olan bir şeyle tedavi olmak haram değildir:

- Haram olan bir şeyle tedavi olmanın haram olmamasına gelince; Muslim'in, Enes'ten rivayet ettiği şu hadisten dolaydır:

"Resulullah [Sallallahu Aleyhi ve Sellem], izin verdi (veya) kaşıntı hastalığı olmalarından dolayı Zübeyir İbn-u Avvam ile Abdurrahman İbn-u Avf'ın ipek giymesine izin verdi." Erkeklerin ipek giymesi ise haramdır. Ancak tedavi amaçlı olursa caizdir. Aynı şekilde en-Nesâi, Ebî Davud, Tirmizî'nin ve lafzı Tirmizî'ye ait olan şu hadisinden dolaydır: Bize Abdurrahman İbn-u Taфра, dedesi Arcefe İbn-u Es'ad'dan şunu tahdis etti: Cahiliye döneminde Külâb Günü burnum isabet almıştı. Bunun üzerine gümüşten bir burun taktırmıştım.

Derken kokmaya başladı ve:

"Nebi [Sallallahu Aleyhi ve Sellem], altından bir burun taktırmamı emretti." Altın erkeklere haramdır. Ancak tedavi amaçlı olursa caizdir.

- Necis olan bir şeyle tedavi olmanın haram olmamasına gelince; el-Buhari'nin, Enes [RadyAllahu Anh]'den rivayet ettiği şu hadisten dolaydır:

... **"Bir gurup insan Medine'de (yemeklerinin yaramamasından dolayı) rahatsızlandılar. Bunun üzerine Nebi [Sallallahu Aleyhi ve Sellem], sürülerine, yani develerine gitmelerini sütünden ve bevlinden içmelerini emretti. Onlar da sürülerine giderek sütünden ve bevlinden içtiler..."** İçtevev kelimesinin manası, Medine'nin yemekleri onlara yaramadığından hasta oldular demektir. Resul [Sallallahu Aleyhi ve Sellem] de necis olduğu halde "bevl" ile tedavi olmalarına izin verdi. Keza el-Buhari, Ebî Hurayra'dan şöyle dediğini tahrir etmiştir: "Bir Arabi kalktı ve mescide bevletti. Bunun üzerine insanlar ona yeltenince Nebi [Sallallahu Aleyhi ve Sellem], onlara şöyle dedi:

- - :

"Onu bırakın ve bevelinin üzerine bir kova su dökün. Zira sizler, zorlaştırmak için değil kolaylaştırmak için gönderildiniz." Hadiste geçen Seclen ve Zunûben kavli, bir kova dolusu su demektir.

4- Tahrim delili varit olmadıkça eşyada aslolan mubahlıktır. Bunun delilleri Allahuteala'nın şu kavli: "Allah'ın göklerde ve yerde olanları size boyun eğdirdiğini görmediniz mi?" [Lokman 20] Şu kavli: "Allah'ın yerde olanları size boyun eğdirdiğini görmediniz mi?" [Hac 65] Ve şu kavlidir:

"O, göklerde ve yerde ne varsa hepsini, kendi katından (bir lütfu olmak üzere) size boyun eğdirmiştir." [Casiye 13]

Bu nasslardan açığa çıktığı üzere Şâri, tüm eşyayı mubah kılmıştır. Yani helal kılmıştır. Eşyanın mubah olmasının manası helal olması demektir. Yani haramın zıddıdır. Bundan dolayı bazı eşyanın haram olması, bunları aslen mubah olanlardan istisna kılacak bir nassı gerektirmektedir. Hakeza tahrim delili varit olmadıkça eşyada aslolan mubah olmasıdır.

Fiiller ise eşyadan farklıdır. Zira fiillerde aslolan usulde bilindiği gibi "farz, mendub...sebepe, şart..." olmak üzere teklifi ve vaz'î şeri hükümle mukayyet kalmaktır.

* **Böylece iki sorunun cevabı aşağıdaki şekildedir:**

Birincisi: Kirli kanların test edilmesi, ilaç testi, yani hastalığın teşhisi ve doğru ilaçlarla tedavi etmek amaçlı olursa caizdir. Kirli kanların test edilmesinin hastalığın tedavisi veya benzeri hususlar için ilaç yapmakla bir ilgisi yoksa caiz değildir.

Çünkü kan necis ve haramdır. Necis ve haram olan bir şeyden tedavi dışında faydalanmak haramdır.

İkincisi: "Virüsün" kandan ayrıştırılması deney ve ilaç araştırmaları yapmak içinse caizdir. Yani kirli kanın virüsü ayrıştırmak amacıyla laboratuvar çalışmalarına tabi tutulması, doğru ilaçları teşhis etmek amacıyla virüs üzerinde ilaç araştırmaları yapmak içinse caizdir.

Eğer deneyler yapmak için yapılan virüsün kandan ayrıştırılması işlemi ilaç amaçlı değilse caiz değildir. Çünkü kirli kan, necis ve haramdır. Dolayısıyla ondan faydalanmak caiz değildir.

Üçüncüsü: Hakkında haram olduğuna dair bir delil varit olmayan şeylerden olmasından dolayı virüs temizdir. Zira virüs, mezkur şeri kaideye göre temizdir. Binaenaleyh tek başına, yani kanla kirlenmemiş olarak elde edildiğinde onu satmak, almak ve üzerinde her türlü bilimsel araştırma yapmak caizdir. Tabii ki bilimsel araştırmalar, insana zarar vermesi için değil ona faydalı olması amacıyla yapılmalıdır. Çünkü Resul [Sallallahu Aleyhi ve Sellem], şöyle buyurmaktadır:

"Zarar vermek de yoktur, zarar görmek de yoktur."

H. 22 Safer 1432

M. 26 Ocak 2011